

Het spook van het rendementsdenken

Het Maagdenhuis is weer eens bezet. Het is niet de eerste keer. Ooit was het een weeshuis voor katholieke meisjes. Maar sinds de jaren zestig is hier het bestuurlijke centrum van de Universiteit van Amsterdam gehuisvest en sindsdien regelmatig slaapplek voor boze studenten. Wat is er aan de hand? Om met Marx te spreken (oude tijden lijken te herleven) waart er een spook door de Universiteit, het spook van het rendementsdenken.

Zelf verdien ik mijn geld als controller, ben dus graag in de weer met cijfers en denk vaak in opbrengsten. Ik kan me dus ook niet voorstellen dat er een probleem met rendementsdenken zou zijn.

De studenten

Bezwaar van de studenten is dat het op de Universiteit alleen nog maar draait om aantallen diploma's en publicaties. De Universiteit wordt geleid als een productiebedrijf waar afgestudeerde studenten en wetenschappelijke artikelen van de lopende band afrollen. Kwaliteit is niet langer relevant het gaat slechts om de geproduceerde hoeveelheid.

Daar hebben ze een punt. Zoals we weten is de Universiteit ook de bron van veel flauwekul. Bekend is bijvoorbeeld het wetenschappelijk bewezen feit dat vleeseters agressiever zijn dan vegetariërs. Later bleek echter dat betreffende onderzoeker dit zelf had verzonnen.

De romantici

Dinsdag 10 maart jl. werd in de Volkskrant de weerzin tegen het rendementsdenken nader geanalyseerd. De opstand blijkt romantisch te zijn. Het is de kritiek van ons gevoel op de rede en die kritiek is niet mals. Zo schijnt William Blake (de romantische Engelse dichter, schrijver en beeldend kunstenaar die leefde van 1757 tot 1827) Isaac Newton afgeschilderd te hebben als de vleesgeworden duivel. Of zoals in de Volkskrant staat geschreven; "Laat de romanticus de duivel omschrijven en hij komt uit bij een kille manager met rendement als enig leidmotief – in handen van deze duivel is alles van waarde weerloos". Weg met die vermaledijde rationaliteit, leve het gevoel!

Een karikatuur

Maar als iets niets opbrengt? Als kwaliteit ontbreekt, wat is dan eigenlijk het rendement? Het onderzoek naar die agressieve vleeseters was gewoon zonde van het geld. Het bracht niets op. Het is waardeloos. Het was wel vermakelijk. Maar voor dit soort vermaak is de Universiteit niet opgericht. In de kritiek op het bestuur van de UvA wordt een karikatuur neergezet van wat rendement werkelijk is. Rendement is niet slechts in aantallen uit te drukken. Zonder kwaliteit kan er nooit sprake zijn van rendement.

Waardevol of waardeloos?

Je hoeft geen 'kille manager met rendement als enig leidmotief' te zijn om kritische vragen te stellen over het nut van bijvoorbeeld de studie Fins-Oegrische talen. Het is eerder vreemd als je die vraag niet zou stellen. Ook leert de ervaring dat de Universiteit wel vaker kritische naar zich zelf mag kijken. Maar rendement moet je dan niet verengen tot aantallen van dit en aantallen van dat. Het blijft verstandig om je geregeld af te vragen of je wel de juiste dingen goed doet. Beantwoording van die vraag kan heel romantisch zijn maar is vaak ook gewoon te beredeneren.